

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาวัดในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี สู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการพัฒนาวัดในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี สู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาวัดในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี สู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวัดในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี สู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สรุปได้ ดังนี้

1. ระดับคุณภาพมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติของวัดในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ หมวดที่ 5 ด้านการเผยแพร่ หมวดที่ 3 ด้านการศาสนศึกษา และหมวดที่ 1 ด้านการสาธารณูปการ ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ หมวดที่ 2 ด้านการปกครอง หมวดที่ 6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และหมวดที่ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาวัดในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี สู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มีแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 6 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการสาธารณูปการ มีแนวทางการดำเนินการ โดยภายในบริเวณวัด ต้องมีสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเหมาะสม ส่งเสริมสภาพความเป็นรมณีสถาน สะอาด สวยงาม มั่นคง ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนา ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด และมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ

2.2 ด้านการปกครอง มีแนวทางการดำเนินการ โดย การจัดทำระเบียบปฏิบัติ ทะเบียน ประวัติพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด จัดทำประวัติวัดไว้เป็นหลักฐาน เพื่อเป็นแนวทาง ปฏิบัติสำหรับบุคลากรภายในวัด การวางแผนการจัดการอย่างเป็นระบบ

2.3 ด้านการศึกษา มีแนวทางการดำเนินการ โดยการจัดการให้มีการศึกษา และการส่งเสริมการศึกษา

2.4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีแนวทางการดำเนินการ โดยการจัดตั้งโรงเรียน ศูนย์อบรม ชมรมต่าง ๆ ในวัด และการส่งเสริมหรือสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์

2.5 ด้านการเผยแผ่ มีแนวทางการดำเนินการ โดยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ วันสำคัญตามประเพณี การทำหน้าที่อบรมส่งเสริมศีลธรรมของพระภิกษุสามเณร บุคลากรของวัดทำหน้าที่เผยแผ่ พระพุทธศาสนา มีการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสารทางพระพุทธศาสนา มีมุมเรียนรู้พระพุทธศาสนา และมีการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แก่เยาวชน ประชาชนทั่วไป

2.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีแนวทางการดำเนินการ โดย การให้ความช่วยเหลือหรือ สงเคราะห์ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน มีส่วนร่วมและสนับสนุน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และการ สร้างเครือข่าย แนวนร่วม อาสาสมัคร และจิตอาสา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของ ประชาชนหรือส่วนราชการ

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาวัดในเขตอำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ได้รับความ เป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับคุณภาพมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติของวัดในเขตอำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มาก 3 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ หมวดที่ 5 ด้านการเผยแผ่ หมวดที่ 3 ด้านการศึกษา และหมวดที่ 1 ด้านการสาธารณูปการ ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ หมวดที่ 2 ด้าน การปกครอง หมวดที่ 6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และหมวดที่ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระรัชชัชชาธิราช (ศรีสุข) (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาวัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี” พบว่า 1) จากการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาวัดในอำเภอ หนองแขงจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพระภิกษุสามเณร

และประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรและประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาวัดในอำเภอหนองแขงจังหวัดสระบุรีพบว่าสถานภาพอายุพรรษา ตำแหน่งการศึกษานักธรรมและการศึกษาสายสามัญเพศสถานภาพอาชีพตลอดจนถึงทักษะและประสบการณ์ชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรประชาชนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาวัดในอำเภอหนองแขงจังหวัดสระบุรีโดยรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 3) การศึกษาด้านปัญหาและอุปสรรคพบว่าคณะสงฆ์ยังขาดงบประมาณในการพัฒนาในด้านต่างๆหลายเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาขาดการทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำการทำงานที่ไม่ชัดเจนและเด็ดขาดการติดต่อสื่อสารไม่ชัดเจนการทำงานที่เฉื่อยชามักทำงานแบบการย่ำอยู่กับที่ไม่มีการพัฒนาสิ่งใหม่ๆการขัดแย้งกันระหว่างบ้านกับวัดการไม่ให้ความเคารพซึ่งกันและกันของผู้เณรที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ปัญหาเรื่องของยาเสพติดให้โทษและอบายมุขอื่นๆเป็นปัญหาสำคัญของคณะสงฆ์ที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนข้อเสนอแนะได้แก่การจัดสรรงบประมาณที่มีอย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์มากที่สุดโดยเน้นเรื่องหลักๆที่จะพัฒนาคณะสงฆ์เช่นเรื่องการศึกษาธรรมศึกษาบาลีซ่อมแซมส่งเสริมสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์หาสิ่งกระตุ้นที่จะทำให้คณะสงฆ์ทำงานได้อย่างว่องไวชัดเจนจัดการให้เจ้าอาวาสทุกวัดพาลูกวัดการสวดมนต์ทุกวันลงปาฏิโมกข์เป็นประจำไม่เพียงแต่ในพรรษาเท่านั้นหาวิธีแก้ไขข้อขัดแย้งของคณะสงฆ์และบ้านอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเคารพกันรู้จักมีการพัฒนาสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อคณะหาวิธีป้องกันปัญหาเรื่องยาเสพติดช่วยกันสอดส่องดูแลให้ทั่วถึง

2. แนวทางการพัฒนาวัดในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มีแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการสาธารณูปการ มีแนวทางการดำเนินการโดยภายในบริเวณวัด ต้องมีสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเหมาะสม ส่งเสริมสภาพความเป็นร่มฉียงสถาน สะอาดสวยงาม มั่นคง ตลอดจนการปรับปรุง พัฒนา ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด และมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ 2) ด้านการปกครอง มีแนวทางการดำเนินการโดย การจัดทำระเบียบปฏิบัติ ทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด จัดทำประวัติวัดไว้เป็นหลักฐาน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากรภายในวัด การวางแผนการจัดการอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการศาสนศึกษา มีแนวทางการดำเนินการ โดยการจัดการให้มีการศาสนศึกษา และการส่งเสริมการศาสนศึกษา 4) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีแนวทางการดำเนินการ โดยการจัดตั้งโรงเรียน ศูนย์อบรม ชมรมต่าง ๆ ในวัด และการส่งเสริมหรือสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ 5) ด้านการเผยแผ่ มีแนวทางการดำเนินการ โดยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของสถาบัน

พระมหากษัตริย์ วันสำคัญตามประเพณี การทำหน้าที่อบรมส่งเสริมศีลธรรมของพระภิกษุสามเณร บุคลากรของวัดทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสารทางพระพุทธศาสนา มีมุม เรียนรู้พระพุทธศาสนา และมีการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แก่เยาวชน ประชาชนทั่วไป

6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีแนวทางการดำเนินการ โดย การให้ความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ด้าน ต่าง ๆ แก่ประชาชน มีส่วนร่วมและสนับสนุน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และการสร้างเครือข่าย แนวร่วม อาสาสมัคร และจิตอาสา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือ ส่วนราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพรประสงค์พุทธจันทร์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง“บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน” พบว่า พระสงฆ์ทุกวัดได้ร่วมกันพัฒนาวัดทั้ง 6 ด้าน คือ การพัฒนาวัดด้านการปกครองได้มีการวาง มาตรการและออกกฎระเบียบของวัดเป็นไปตามแบบแผนแห่งพระธรรมวินัยและกฎระเบียบของ คณะสงฆ์ให้พระภิกษุและสามเณรได้ยึดถือและประพฤติปฏิบัติตามและให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม พัฒนาวัดในรูปของคณะกรรมการวัดการพัฒนาวัดด้านการศึกษาได้ให้การส่งเสริมและ สนับสนุนพระภิกษุและสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนในระบบการศึกษาต่างๆของคณะสงฆ์และ การศึกษาตามอรรถาธิบายทางด้านพระสงฆ์วัดเขตพุนได้จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมทั้งแผนก ธรรมแผนกบาลีและแผนกสามัญศึกษาให้แก่พระภิกษุและสามเณรด้วยการพัฒนาวัดด้านการศึกษา สงเคราะห์ได้ให้ความอุปถัมภ์และสนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักเรียนและทุนอาหารกลางวันวัสดุ อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนแก่สถานศึกษาได้บรรยายอบรมและเป็นครูพระช่วยสอนตาม สถานศึกษาต่าง ๆ ทางด้านพระสงฆ์วัดคู่คำวัดเกตการามและวัดท่าสะอาดได้เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้ง โรงเรียนขึ้นในวัดเพื่อให้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของเด็กเยาวชนในชุมชนและวัดเขตพุนได้ ให้บริการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแพทย์แผนไทยแก่ประชาชนการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่สา สนธรรมได้ดำเนินการเผยแผ่ศาสนาธรรมด้วยการเทศน์การอบรมบรรยายให้แก่ประชาชนตาม โอกาสและสถานที่ต่างๆทั้งในวัดและนอกวัดและได้ร่วมกับประชาชนจัดกิจกรรมวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนาและกิจกรรมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นเป็นประจำทางด้านพระสงฆ์วัดสันป่า ข่อยได้จัดกิจกรรมปาฐกถาธรรมให้แก่ประชาชนทุกวันอาทิตย์ในช่วงเช้าพรพยาการพัฒนาวัดด้าน การสาธารณูปการได้มีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถานได้พัฒนา ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ภายในบริเวณวัดและอาคารสถานที่ของวัดและให้ประชาชนได้เข้ามาใช้ อาคารสถานที่ของวัดทำกิจกรรมต่างๆทางด้านพระสงฆ์วัดเกตการามได้ร่วมกับประชาชนจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์ขึ้นในวัดเพื่อเป็นการอนุรักษ์โบราณวัตถุต่างๆและเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมด้านการ อนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของชุมชนพระสงฆ์วัดท่าสะอาดวัดเมืองกายและวัดสันป่าข่อยได้ ส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนในด้านศิลปะการแสดง

พื้นเมืองและคนตรีพื้นเมืองและการพัฒนาวัดด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในชุมชนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆของวัดได้จัดตั้งมูลนิธิเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวัดการศึกษาของเยาวชนและการจัดการศึกษาของสถานศึกษารวมถึงการดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กรการกุศลต่างๆและได้ให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์เครื่องอุปโภคบริโภคแก่ประชาชนที่ยากไร้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในถิ่นทุรกันดารและที่ประสบภัยพิบัติต่างๆการพัฒนาวัดของพระสงฆ์ทั้ง 6 ด้านนี้มีจุดมุ่งหมายหลักคือเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนประชาชนได้ตระหนักและเห็นบทบาทความสำคัญของวัดและพระสงฆ์เกิดความเลื่อมใสศรัทธาและได้ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ทำนุบำรุงกิจการงานด้านต่างๆของวัดประชาชนได้เข้ามาทำกิจกรรมต่างๆที่วัดอย่างสม่ำเสมอและเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นทำให้วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนและทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1.1 ด้านการสาธารณสุขปกครอง ควรมีการบริหารจัดการสถานที่ภายในวัดให้ สะอาด สวยงาม มั่นคง
- 1.2 ด้านการปกครอง ควรมีการวางแผนการจัดการอย่างเป็นระบบ และการดำเนินการปกครองที่ชัดเจน
- 1.3 ด้านการศาสนศึกษา ควรจัดให้มีการศาสนศึกษา และการส่งเสริมการศาสนศึกษา
- 1.4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรตั้งโรงเรียน ศูนย์อบรม ชมรมต่างๆ ในวัด และการส่งเสริมหรือสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์
- 1.5 ด้านการเผยแผ่ ควรจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ อบรมส่งเสริมศีลธรรมของพระภิกษุสามเณร บุคลากรทั่วไป เผยแผ่ข้อมูลข่าวสารทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ประชาชนทั่วไป
- 1.6 ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ควรช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน การสร้างเครือข่าย แนวนร่วม อาสาสมัคร และจิตอาสา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือส่วนราชการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระดับมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ของวัดในแต่ละอำเภอ ในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำจุดเด่นในแต่ละอำเภอมารับใช้เพื่อให้วัดในจังหวัดกาญจนบุรีมีการพัฒนาสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อนำปัจจัยเหล่านั้นมาพัฒนาเพื่อให้วัดเข้าสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี